

INFORMACJE DOTYCZĄCE RAMOWEJ DYREKTYWY WODNEJ

GRÜNE LIGA e.V. Bundeskontaktstelle Wasser (Krajowe Centrum Kontaktowe ds. Wody)

Wydanie 3 – Kwiecień 2006

ROLNICTWO A RDW

Spis stanu zasobów wodnych według RDW (Raport 2005) dla niemieckich dorzeczy ukazuje dokładnie, że do najważniejszych źródeł zakłócających równowagę środowiska wodnego zaliczane jest rolnictwo. W odniesieniu do wód gruntowych, według opublikowanych wyników Niemieckiego Ministerstwa Środowiska, do głównych zanieczyszczeń rolniczych zaliczane są w pierwszej linii azotany, a następnie pestycydy. Są one w sumie przyczyną 85% zanieczyszczeń zakwalifikowanych jako „at risk” (zagrożające). Największym obciążeniem dla rzek jest natomiast zabudowa wodna oraz niedrożność przepływu, a także nadmiar substancji odżywczych pochodzący z rolnictwa. Te ostatnie są także czynnikiem obciążającym jeziora oraz wody przejściowe i przybrzeżne. W aktualnym raporcie Europejskiej Agencji ds. Środowiska, który oszacowuje udział azotu na 50-80% w całości zanieczyszczeń środowiska wodnego, eutrofizacja stanowi nadal jeden z największych problemów ekologicznych w Europie (EEA Report 7/2005).

W prognozie dla Łaby, według wyników zrzeczenia badawczego BMBF-„Ekologia Łaby” (niemieckie ministerstwo badawcze), przewiduje się, że przy strategii maksymalnego zatrzymania napływu fosforu do rzeki możliwy jest do uzyskania dobry stan ekologiczny Łaby (Behrendt et al., 2005). Całkowity napływ fosforu do Łaby wynosi obecnie 90µg/l, czyli trzykrotnie więcej niż przewiduje to norma. Przebadane zostały także scenariusze zmniejszenia obciążenia azotem dla Łaby. Niestety, nadal nie ma odpowiedzi na pytanie, czy maksymalne zmniejszenie napływu azotu pozwoliłoby także na doprowadzenie do otrzymania dobrego stanu wód przybrzeżnych. W opozycji do możliwości zredukowania wpływu azotu i fosforu stoi dyskusja o mało ambitnej nowelizacji niemieckiego Rozporządzenia o Nawozach.

Drugim istotnym problemem dla zakwalifikowania zanieczyszczeń do kategorii „at risk” jest, obok obciążeń eutrofizacyjnych, także wpływ na morfologię wód. Również i w tym wypadku wiadomo, że główną przyczyną tych zmian jest gospodarka rolna. Niestety, Raport 2005 nie zawiera dokładniejszych danych dotyczących tego problemu.

Słabym punktem „Spisu Stanu Zasobów Wodnych” jest sposób klasyfikacji terenów ze słabymi zasobami wód gruntowych. W przypadku krytycznego bilansu wodnego nie zastosowano w tym spisie zaklasyfikowania do kategorii „at risk” albo przynajmniej do kategorii „niejasny”. W ten sposób w dorzeczcu Havel mimo zmniejszającego się poziomu wód gruntowych na prawie całym terenie dorzeczca, ilościowy stan wód został sklasyfikowany jako dobry. Wynika to z faktu, że odwadnianie terenów przez rolnictwo nie zostało zakwalifikowane jako czynnik obciążający. Także wykazane

ROLNICTWO A RDW

PROPOZYCJE KOMISJI EUROPEJSKIEJ ODNOŚNIE DYREKTYWY PRZECIWPOWODZIOWEJ

KONTAKT / IMPRESUM

negatywne wpływy na ekosystemy zależne od wód gruntowych, które według RDW przedstawiają decydujące kryterium kwalifikacji, nie zostały ww. spisie wzięte pod uwagę.

Możliwości polityki rolnej

Wyniki „Spisu Stanu Zasobów Wodnych” ukazują po raz kolejny, że polityka subwencjonalna musi w przyszłości więcej uwagi przykładać do redukcji negatywnego wpływu rolnictwa na zasoby wodne. Poziom dofinansowywania w dochodach rolnictwa ukazuje statystyka niemiecka, gdzie w chwili obecnej przeciętne wpływy gospodarstw rolniczych składają się w 44% z subwencji i bezpośrednich dopłat (według Forschungsanstalt fuer Landwirtschaft., 2002/2003). Udział dotacji rolniczych z budżetu Unii wynosił 6 miliardów Euro w 2004 roku, 52% subwencji dla Niemiec, a 14% budżetu Unii (według www.farmsubsidy.org).

Aby lepiej połączyć cele polityki rolnej i Ramowej Dyrektywy Wodnej na poziomie europejskim stworzono na początku ubiegłego roku (2005), w ramach procesów CIS, „Strategic Steering Group WFD and Agriculture” pod brytyjskim przewodnictwem. W tym połączeniu planowane są projekty badawcze przez Ecologic oraz Warszawską Wyższą Szkołę Rolniczą, które do wiosny 2006 mają opracować zalecenia oraz podstawy dla dalszej wspólnej pracy (do zobaczenia na www.ecologic.de). Studia pt. „WFD and Agriculture – Linkages AT the EU level”, przeprowadzone w ramach tej współpracy, przedstawiają konkretne zalecenia, tj. np. jak podczas wcielania w życie rozporządzenia ELER, odnośnie rozwoju terenów wiejskich, włączyć działania wspierające ochronę zasobów wodnych. Niestety ukraca ona zbyt wysokie oczekiwania „rozporządzenie odnośnie rozwoju terenów wiejskich 2007-2013 może wspierać realizowanie RDW, ale efekty tego mogą być oczekiwane tylko w ograniczonym zakresie”. Główną przyczyną tego ma być niewielka ilość pieniędzy przeznaczona na środki ekologiczne. Zaakceptowany przez Rade Europejską 17-tego grudnia 2005 plan finansowy potwierdza te przypuszczenia. Dalej okazuje się, że cele RDW nie będą uwzględnione w „midterm Review” (sprawozdaniu) w 2008 odnośnie tego okresu dotacyjnego, gdyż plany gospodarki wodnej mogą nabrać kształtu dopiero w następnym okresie dotacyjnym.

Tobias Schäfer

PROPOZYCJE KOMISJI EUROPEJSKIEJ ODNOŚNIE DYREKTYWY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Komisja Europejska zamierzała jeszcze w grudniu 2005 przedstawić projekt Dyrektywy o Ochronie Przeciwpowodziowej. Poprzedzona jest ona przez Communication on flood risk management (COM(2004)472) z lipca 2004 oraz obradami przez Export Advisory Forum on Flood Protection z 2005 roku. W związku z tym, Komisja Europejska zaprosiła do międzynarodowych konsultacji internetowych (20 lipca do 14 września 2005) dotyczących ww. przyszłej dyrektywy. Wyniki tych konsultacji są dostępne na stronie http://europa.eu.int/comm/environment/water/flood_risk/index.htm.

Obecnie istnieje już europejski fundusz solidarnościowy dla szybkiej pomocy w przypadku powodzi i innych katastrof (decyzja rady z 21 listopada 2002). W 6-ciu ramowych programach badawczych powstała strona www.floodsite.net, która przedstawia największy projekt badawczy dotyczący zagrożenia powodziowego, dotowany z Unii Europejskiej.

Wniosek Komisji Europejskiej odnośnie dyrektywy przeciwpowodziowej poświęcony jest głównie działaniom dla ograniczenia i uniknięcia zagrożenia powodziowego. Dyrektywa odnosi się nie tylko do rzek, ale także do terenów przybrzeżnych. Informacje dotyczące długotrwałego kontrolowania erozji wybrzeża znajdują się na stronie <http://www.eurosion.org>.

Dyrektywa Przeciwpowodziowa a RDW

Dyrektywa nie będzie tylko jasno formułować definicji, ale także wskazywać np. konkretne urzędy zajmujące się danym obszarem rzeczny, tak jak RDW. Dyrektywa ta mówi również o spojeniu powstania map ryzyka powodziowego z powstającymi planami koordynacji przeciwpowodziowej wraz z uaktualnionym harmonogramem działań. Dyrektywa przeciwpowodziowa, tak jak RDW, opiera się na partycypacji. Współdziałanie społeczeństwa z RDW powinien być od 2015 przeprowadzany w jednym procesie wstępnym. Gremium doradztwa przeciwpowodziowego powinno być

przyporządkowane Artykułowi 21 Komitetu RDW. Dyrektorzy ds. Wody zamierzają zintegrować Komitety ds. Wody Pitnej i Azotu. Interesującym wydaje się zespolenie planu przestrzennego (propozycja UE INSPIRE – COM(2004)516 z 26 czerwca 04), według którego kraje Wspólnoty uprasza się o zharmonizowanie podjętych środków odnośnie stref zagrożenia. Dyrektywa Przeciwpowodziowa powinna także pomóc, tak jak Economic Commission for Europe, we wcielaniu międzynarodowych porozumień w prawo UE.

Mapy zagrożeń – dotychczasowe doświadczenia i koncepcje mają być wcielone w życie

Komisja Europejska nie jest odpowiednim organem do stworzenia ochrony przeciwpowodziowej. Na poziomie państw Wspólnoty istnieją już wypracowane koncepcje, niektóre także z mapami zagrożeń, m.in. dla międzynarodowych Komisji Renu, Dunaju, Łaby, Odry itd., gdzie ochrona należy do głównych zadań. Komisje zajmują się planami przeprowadzania działań i systemami wczesnego ostrzegania. Obecnie istniejące mapy i plany powinny być dalej realizowane. Mapy zagrożeń powinny w przyszłości pokazywać także ryzyko związane z zawodnością infrastruktury przeciwpowodziowej. Na mapach, obok zagrożenia powodzią, powinny być także pokazane potencjalne szkody. Dla terenów gdzie istnieje niewielkie ryzyko powodziowe, ponieważ jej wystąpienie jest mało prawdopodobne albo teren jest bardzo dobrze zabezpieczony lub słabo zamieszany, nie trzeba sporządzać map zagrożenia.

Ryzyko powodziowe – zarządzanie

Najlepiej jest oczywiście nie podejmować ryzyka lub je eliminować. Dlatego tworzy się ochronę przeciwpowodziową, ale w tym wypadku Dyrektywa nie zajmuje się specjalnie działaniami infrastruktury technicznej. Przewidywanie oraz systemy ostrzegania powinny odpowiednio aktywować systemy odpierania zagrożeń.

Według obecnego przebiegu dyskusji nad propozycją Komisji nie oczekuje się rozważań nad ekonomicznym sensem środków ochrony przeciwpowodziowej.

Ecoflood Guidelines

Raport końcowy finansowanego przez UE projektu badawczego Ecoflood nadmienia o możliwości zastosowanie łąk zalewowych w ekologicznej ochronie przeciwpowodziowej. Niższe położenie rzek, rozszerzenie terenów zalewowych i wpływ zagajników na odpływ wody są częściowo opisane w raporcie. Ale autorom chodziło głównie o ukazanie pozostałych korzyści wynikających z rekultywacji łąk zalewowych i ich regularnego zalewania. Opisują oni także dokładnie inne czynniki jak komary i potencjalne obciążenie substancjami szkodliwymi. Raport końcowy jest dostępny na stronie <http://lewis.sggw.waw.pl/ecoflood/>.

Michael Bender

KONTAKT / IMPRESUM

GRÜNE LIGA e.V.

Michael Bender
Prenzlauer Allee 230
10405 Berlin

Tel: +49 / 30 / 44 33 91 -44 Fax: -33

E-Mail: wasser@grueneliga.de

Internet: www.wrrl-info.de

Redakcja: Tobias Schäfer, Michael Bender

Tłumaczenie: Alicja Skłodowska

Drugie wydanie, Kwiecień 2006 – Nakład 500 sztuk

Bundesministerium
für Umwelt, Naturschutz
und Reaktorsicherheit

Ten newsletter jest częścią projektu "międzynarodowa sieć współpracy NGO i Ramowej Dyrektywy Wodnej". Projekt jest wspierany finansowo przez niemieckie Ministerstwo Środowiska (Bundesministerium für Umwelt- BMU) oraz Urząd Środowiska (Umweltbundesamt-UBA). Wspierający nie ponosi odpowiedzialności za treść oraz poprawność informacji, jak i za zachowanie poszanowania osób trzecich. Reprezentowane stanowisko nie musi być zgodne ze stanowiskiem wspierającego.

Umwelt
Bundesamt
Für Mensch und Umwelt